

יום הששי ויכולו השמים

שבת ק"ג, ב

פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. ומהדר ליה בקידושא דבי שמשי (השותה מיין של קידוש בלילי שבתות, רש"י).

שוע"ר סי' רסח

א צריך לומר פרשת ויכלו בתפלת ערבית. וכל המתפלל ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, שנאמר ויכלו, אל תקרי ויכולו אלא ויכלו, כלומר הקב"ה והוא.

יב אחר תפלת לחש בערבית נוהגין לחזור ולומר ויכולו, משום יו"ט שחל להיות בשבת, שאין אומרים אותו בתוך התפלה וצריך לאמרו אז אחר התפלה, וכדי שלא לחלק בין שבת לשבת נהגו לאמרו בכל השבתות. וגם כדי להוציא את מי שאינו יודע לאמרו. ונוהגין לאמרו כולם יחד בקול רם, ומעומד, לפי שבזה אנו מעידים להקב"ה במעשה בראשית והעדים צריכים להעיד מעומד. ואם שכח לאמרו בביהכ"נ טוב שיאמר אותו שבקידוש מעומד.

ט"ז שם

ה נראה לי דיחיד המתפלל אין חוזר לומר ויכולו, דאין עדות ליחיד. ועדה שלימה בעינן להעיד להקב"ה דהיינו עשרה. ואם ירצה יחיד לאומרה לא יתכוין לשם עדות אלא כקורא בתורה כנלע"ד.

קונטרס אחרון שם ס"ק ב

לפי מ"ש הט"ז היחיד אינו צריך לעמוד, שהרי אין לו להתכוין לשם עדות. ואין כן דעת המטה משה והמג"א כאן והשו"ע סי' רע"א שהצריכוהו לעמוד ... והכי נהוג עלמא.

מ"א סי' רעא ס"ק כב

מתחילין יום הששי. ועוד להשלים ע"ב תיבות שבקידוש.

שוע"ר סי' רעא

יח כוס של קידוש ... טעון כל הדברים שטעון כוס של ברכת המזון ... ויתן עיניו בו, שלא יסיח דעתו ממנו.

יט אע"פ שאמר ויכולו בבית הכנסת צריך לחזור ולאמרו על הכוס קודם קידוש, כדי להוציא בניו ובני ביתו הקטנים שלא אמרוהו עדיין. ואח"כ יברך בורא פרי הגפן וברכת קידוש. ואם שכח לאמרו קודם קידוש אומרו בתוך הסעודה על הכוס. וטוב לעמוד בשעת אמירת ויכולו מטעם שנתבאר בסימן רס"ח. אבל בשעת ברכת הקידוש יותר טוב לישב (מטעם שנתבאר בסי' רצ"ו). אבל במדינות אלו נתפשט המנהג לישב אף בשעת אמירת פרשת ויכולו, כי מאחר שאמרוהו כבר בבית הכנסת מעומד אין מקפידין כל כך לעמוד בשעה שאומרה להוציא בניו ובני ביתו. ומכל מקום עומדים קצת כשמתחילין י"ום ה"ששי וי"כולו ה"שמים שנרמז השם בראשי תיבות.

וכשמתחילין טוב ליתן עיניו בנרות, כי ב' פעמים נר עולה ת"ק, והיא רפואה לפסיעה גסה שנוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם. אבל בשעת ברכת הקידוש צריך ליתן עיניו בכוס כמו שנתבאר למעלה.

שוע"ר סי' רצו

ד ובשעת ברכת הבדלה יתנו השומעים את עיניהם בכוס ובנר.

ה נוהגין לשפוך על השלחן מן יין הנשאר בכוס אחר שתיית המבדיל, ומכבין בו הנר ... ונוהגין לרחוץ עיניהם מיין של שפיכה זו משום חבוב מצוה.

אגרות קודש חט"ו אגרת ה'תרמז

וידוע אחת הסגולות בכגון דא ע"פ מרז"ל למאור עיניו של אדם, זהירות בקידוש והבדלה על היין.

לקוטי טעמים ומנהגים

ואנו נוהגין לקדש מעומד הן בשבת ויום טוב הן בפסח. מתחילין יום הששי (ולא מ"ויכולו") כי יום הששי ויכולו השמים ר"ת הוי". וכשמתחיל יתן עיניו בנרות ובשעת ברכת הקידוש בכוס (רמ"א סי' רע"א סי"י). אין להתחיל מתחילת המקרא וירא אלקים כו' משום דדרז"ל טוב מאד זה המות (שו"ת חתם סופר חאו"ח סי"ג).